NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT-EKSAMEN
MEI 2025

REKENINGKUNDE: VRAESTEL I

NASIENRIGLYNE

Tyd: 2 uur 200 punte

Hierdie nasienriglyne is opgestel vir gebruik deur eksaminators en hulpeksaminators van wie verwag word om almal 'n standaardiseringsvergadering by te woon om te verseker dat die riglyne konsekwent vertolk en toegepas word by die nasien van kandidate se skrifte.

Die IEB sal geen bespreking of korrespondensie oor enige nasienriglyne voer nie. Ons erken dat daar verskillende standpunte oor sommige aangeleenthede van beklemtoning of detail in die riglyne kan wees. Ons erken ook dat daar sonder die voordeel van die bywoning van 'n standaardiseringsvergadering verskillende vertolkings van die toepassing van die nasienriglyne kan wees.

IEB Copyright © 2025

VRAAG 1 VOORRAAD & BTW (22 minute)

Verwys na die inligting aangaande Bullah's Biltong.

Hierdie vraag bestaan uit twee dele: 1A en 1B.

VRAAG 1A VOORRAADSTELSELS (15 minute)

Biltong – eerste-in-eerste-uit- (EIEU)

1.1 **Gebruik die EIEU-metode** en bereken die koste van verkope vir die kilogramme biltong wat vir die jaar eindigende 29 Februarie 2024 verkoop is.

		6 400	=	544 000
13 000 – 500 – 250	=	12 250 × 80	=	980 000
		1 650 × 95	=	156 750
		20 300		1 680 750

Aanvaar alternatief – Periodieke berekening:

6 400 = 544 000
\+ 1 685 000
(13 000 × 80 = 1 040 000)
(3 000 × 95 = 285 000)
(4 000 × 90 = 360 000)
Min (60 000)
(500 × 80 = 40 000)
(250 × 80 = 20 000)
Min (488 250)
(1 350 × 95 = 128 250)
(4 000 × 90 = 360 000)
= 1 680 750

1.2 Bereken die werklike winsgrenspersentasie op die kosprys wat vir die jaar eindigende 29 Februarie 2024 deur die onderneming behaal is.

$$20\,300 \times 250 = \frac{5\,075\,000 - 1\,680\,750}{1\,680\,750} \times 100$$

$$= 201{,}95\%$$

Aanvaar alternatief – winsopslag op eenhede:

$$\frac{250 - 87.50}{87.50} \times 100$$

$$= 185.71\%$$

IEB Copyright © 2025

Messe

1.3 Bereken die getal messe wat gedurende die jaar gekoop is.

800 + × – 600 – 1 400 = 12 500 + 50
= 13 750

1.4 Bereken die geweegde gemiddelde van een mes.

140 000	+ 2 502 500	– 108 000	+ 18 350	=	2 552 850
800	+ 13 750	– 600			13 950

= R183

(600 × 180 = 108 000)

1.5 Die plaaslike boere het aangedui dat hulle van 2025 af nie meer die biltong gratis by die bergingspakhuis sal aflewer nie en R2 000 per aflewering vir hierdie diens sal moet vra. Die eienaar oorweeg dit om die biltong self te gaan haal. Verduidelik vir die eienaar wat oorweeg moet word en wat die beste oplossing sal wees.

Oorweging:

Drie aflewerings per jaar – enige voertuigaankoop, salaris, brandstof, versekering, ens. sal meer wees as R500 per maand. Sy sal 'n bakkie moet hê/koop wat 13 000 kg kan vervoer en dan arbeid hiervoor moet hê.

Oplossing:

Betaal vir die aflewering – kontrakteer uit en dra die risiko oor – voeg die koste by die koste van verkope en verhaal dit in die verkoopsprys.

IEB Copyright © 2025

VRAAG 1B BTW (7 minute)

BTW word teen 15% bereken

1.6 Bereken die BTW-bedrag vir elkeen van die transaksies wat nie opgeteken is nie.

Jou berekeninge moet die effek (toename of afname) van elke transaksie op die bedrag wat aan die SAID verskuldig is, duidelik aandui.

	Berekening	BTW-bedrag	Dui die effek (toename of afname) aan op die bedrag aan SAID verskuldig
Kredietsaldo aan die SAID verskuldig			R9 200
1	82 000 × 15/100	12 300	Toename
2	2 760 × 40/60 = 1 840 × 15/115	240	Afname
3	350 000 – 6% = 329 000 × 15/100	49 350	Afname
4	8 740 × 5/95 = 460 × 15/115	60	Toename

IEB Copyright © 2025

VRAAG 2 MAATSKAPPY- FINANSIËLE STATE (41 minute)

Verwys na die inligting aangaande Tatiana Handelaars Beperk.

BEREKENINGSPASIE

Indien jy hierdie spasie vir berekeninge wil gebruik, benoem asseblief die besonderhede van die bedrag wat jy uitwerk duidelik. Alle finale bedrae moet korrek na die finale vraag oorgedra word.

Handelsvoorraadtekort
Huurinkomste (aansuiwering 7)
251 250^ = 8x + 5^ (8/5 verdeel) (x – 1 750^) 20 000 = x 18 250 = x – 1 750 berekeningsproses
Direkteursgelde (aansuiwering 8)
312 000 ^+ 8 000 ^ + 35 000 ^= 355 000 – 400 000 = 45 000

IEB Copyright © 2025

2.1 Voltooi die Staat van Omvattende Inkomste (Inkomstestaat) van Tatiana Handelaars Beperk vir die jaar eindigende 29 Februarie 2024.

Verkope (37 900 500 – 187 500)	37 713 000
Koste van verkope	(12 571 000)
Bruto wins	Moenie bereken nie
Bedryfsinkomste	Moenie bereken nie
Fooi-inkomste (1 256 000 + 14 000)	1 270 000
Huurinkomste (251 250 – 18 250)	233 000
Afslag ontvang	28 900
Diverse inkomste	Moenie bereken nie
Voorsiening vir oninbare skuld-aansuiwering (97 800 – 95 200)	2 600
Wins op verkoop van bate (35 000 – 30 000)	5 000
Bedryfsuitgawes	Moenie bereken nie
Water & elektrisiteit (176 500 – 12 400 + 15 500) (12 400 + 25%)	179 600
Verpakkingsmateriaal (48 600 – 4 000 – 3 400)	41 200
Reklame (213 500 + 64 500 – 21 500)	256 500
Bankkoste (9 790 + 890)	10 680
Afslag toegestaan (32 500 + 500)	33 000
Versekering (112 500 + 2 700) (9 600 – 6 900)	115 200
Direkteursgelde (100 000 × 4)	400 000
Waardevermindering	142 000
Salarisse & lone, bydraes ingesluit	Moenie bereken nie
Hanterings-/Terugsendingsgeld	150
Handelsvoorraadtekort (8 670 000 – 6 000 – 8 000 – 8 595 000)	61 000
Bedryfswins	Moenie bereken nie
Rente-inkomste (58 400 + 3 200)	61 600
Netto wins voor rente-uitgawe	Moenie bereken nie
Rente-uitgawe	(72 000)
Netto wins voor belasting	Moenie bereken nie
Belasting vir die jaar (645 000 + 309 000)	(954 000)
Netto wins na belasting	**2 226 000**

2.2 Voltooi die volgende aantekeninge by die finansiële state soos op 29 Februarie 2024:

2.2.1 **Handels- en ander ontvangbare rekeninge**

Netto handelsdebiteure	Moenie bereken nie
Debiteurekontrole (3 260 000 – 8 000 (7 500 + 500)	3 252 000
Min: Voorsiening vir oninbare skuld (97 800 – 2 600)	(95 200)
Vooruitbetaalde uitgawes (21 500 + 4 000) (64 500 x 1/3)	25 500
Opgelope inkomste	14 000
	Moenie bereken nie

2.2.2 **Behoue inkomste / Opgehoopte wins**

Saldo aan die begin van die jaar	6 410 000
Netto wins na belasting	2 226 000
Terugkoop van aandele	(775 000)
Gewone dividende	(4 247 500)
Betaal	1 612 500
Aanbeveel/Verklaar	2 635 000
Saldo aan die einde van die jaar	Moenie bereken nie

Berekeningspasie vir die geweegde gemiddelde aandeleprys: 1 875 000 ^/ 0.25 ^= 7 500 000 aandele × R6,25^ = 46 875 000 46 875 000 + 11 175 000 = 58 050 000 7 500 000 ^+ 1 500 000^ 9 000 000 = R6,45
Berekeningspasie vir die terugkoop van aandele: 8,00 ^– 6,45^ = 1,55 1,55 × 500 000^

2.2.3 **Handels- en ander bedrae betaalbaar**

Handelskrediteure (7 240 000 – 6 000 + 150) (18 000 × 100/300)	7 234 150
Opgelope uitgawes (12 400 – 12 400) (15 500 + 45 000)	60 500
Vooruitontvange inkomste	18 250
SAID (Inkomstebelasting)	309 000
Aandeelhouers vir dividende	2 635 000
Paaiement op korttermynlening (25 000 × 4)	100 000
Deposito: Huurinkomste (24 000 – 2 000)	22 000
	Moenie bereken nie

VRAAG 3 KONTANTVLOEISTATE (26 minute)

Verwys na die inligting aangaande Kanegoni Klerasie Bpk.

3.1 Voltooi die SAID (Inkomstebelasting)-rekening soos dit vir die jaar geëindig 29 Februarie 2024 in die Algemene Grootboek sal verskyn (geen datums of folio-nommers word verlang nie).

SAID (Inkomstebelasting) B14			
Bank	1 247 000	Saldo	75 000
		Inkomstebelasting	1 140 000
		Saldo	32 000
	1 247 000		1 247 000
Saldo	32 000		

3.2 3.2.1 Bereken die volgende bedrae wat benodig word om aantekening 1 hieronder te voltooi:

Waardevermindering 10 325 000 + 5 541 000 = 525 000 + 12 476 000 + x = 2 865 000
Rente op lening (68 000 × 12) = 816 000 + 3 686 000 = 2 800 000 – 1 450 000 + x = 252 000
Voorraadbeweging 3 875 000 _____ . ½ (1 827 500 + x) = 2 = 2 047 500 2 047 500 – 1 827 500 = 220 000
Beweging van bedrae betaalbaar 6 250 000 – 7 124 000 64 000 – 51 000 23 000 – 25 000 6 337 000 – 7 200 000 = 863 000

3.2.2 Voltooi Aantekening 1: Versoening van wins voor belasting en kontant uit bedrywighede gegenereer.

Netto wins voor belasting (1 140 000 × 100/30)	3 800 000
Aansuiwerings vir:	3 117 000
Waardevermindering	2 865 000
Huuruitgawe	252 000
Bedryfswins voor veranderinge in bedryfskapitaal	6 917 000
Veranderinge in bedryfskapitaal	911 000
***Toename** in voorraad	(220 000)
***Afname** in ontvangbare rekeninge	268 000
***Toename** in bedrae betaalbaar	863 000
Kontant uit bedrywighede gegenereer	**Moenie bereken nie**

**Skrap wat nie van toepassing is nie of omkring die korrekte definisie van die beweging.*

3.3 Voltooi die uittreksel uit die finansieringsaktiwiteite-afdeling soos dit in die Kontantvloeistaat vir die jaar geëindig 29 Februarie 2024 sal verskyn.

Kontantvloei uit finansieringsaktiwiteite	4 786 000
Verkoop van aandele	3 900 000
Terugkoop van aandele	0
Opbrengs uit die nuwe lening	1 450 000
Terugbetaling van lening (816 000 – 252 000)	(564 000)

Berekeningspasie vir verkoop van aandele 21 000 000 ^– (31 500 000 ^– 6 600 000^) = 24 900 000 = 3 900 000

3.4 Bereken die totale dividende wat **betaal** is (soos dit op die kontantvloeistaat sal verskyn) vir die jaar eindigende 29 Februarie 2024.

= 560 000 + 1 405 000 = 805 000 + x
= 1 160 000

IEB Copyright © 2025

VRAAG 4 VERVAARDIGING EN VASTE BATES (31 minute)

Verwys na die inligting aangaande Moloantoa Motors.

DEEL A VASTE BATES (10 minute)

Berekeningspasie vir die aantekening oor vaste bates.

Byvoegings teen kosprys *x* × 18%^ × 6/12^ = 74 250^ = 825 000
Waardevermindering op die oorblywende (ou) voertuie 1 282 000^– (495 000 ^– 246 500^) 248 500 = 1 033 500 × 18%^ = 186 030
Vervreemdings teen drawaarde 495 000^ – (246 500^ + 22 365^) = 226 135
Kosprys op 29 Februarie 2024 (3 465 000 ^+ 825 000 – 495 000^) = 3 795 000

IEB Copyright © 2025

4.1 Voltooi die uittreksel uit die aantekening oor vaste bates vir die jaar eindigende 29 Februarie 2024 deur al die relevante bedrae wat deur 'n asterisk (*) aangedui word, in te vul.

	Voertuie
Drawaarde op 1 Maart 2023	1 282 000
Kosprys	3 465 000
Opgehoopte waardevermindering	(2 183 000)
Beweging	**Moenie bereken nie**
Byvoegings teen kosprys	825 000
Vervreemdings teen drawaarde	(226 135)
Waardevermindering (22 365 + 74 250 + 186 030)	(282 645)
Drawaarde op 29 Februarie 2024	**Moenie bereken nie**
Kosprys	3 795 000
Opgehoopte waardevermindering	Moenie bereken nie

IEB Copyright © 2025

DEEL B VERVAARDIGING (21 minute)

4.2 Bereken die totale fabrieksbokoste vir die jaar geëindig 29 Februarie 2024.

Verbruiksgoedere	48 000
Indirekte arbeid (3 400 000 + 306 000)	3 706 000
Diverse fabrieksuitgawes	**Moenie bereken nie**
Water & elektrisiteit (132 000 +18 000) × 8/15	80 000
Versekering (96 000 + 1 280) × 50%	48 640
Sekuriteitskoste (104 800 × 500/800) (800 – 150 × 2)	65 500
Waardevermindering (15 100 × 90)	1 359 000
	Moenie bereken nie

Berekening van verbruiksgoedere 9 000 – 7 500 + 62 500 × 75%	
Berekening van versekering (96 000 / 12 = 8 000 × 8% = 640 × 2 = 1 280) OF 96 000 × 1216/1200	

4.3 Bereken die direkte arbeidskoste soos dit op die produksiekostestaat vir die jaar eindigende 29 Februarie 2024 sal verskyn.

Berekening van direkte arbeidskoste vir die produksieproses

52 800 + 27 200 = 80 000 + 9% = 87 200 × 125
= 10 900 000 + 408 550
=11 308 550

4.4 Bereken die randwaarde van die eindvoorraad klaarprodukte vir die jaar eindigende 29 Februarie 2024.

2 125 000 + 19 625 000 – 18 000 000 = 3 750 000

IEB Copyright © 2025

4.5 Grondstowwe ter waarde van R25 000 is uit die pakkamer gesteel, aangesien die pakkamerbestuurder per ongeluk die slot verloor het. Die administrasie-afdeling het twee dae geneem om 'n nuwe een te koop. Die administrasie-afdeling is met die koste van hierdie verlies gedebiteer. Die ouditeure stem nie saam dat dit is waar dit opgeteken moes word nie.

4.5.1 Noem die Algemene Grootboek-rekening waarheen die verlies aan die einde van die jaar afgesluit moet word.

Fabrieksbokoste

4.5.2 Verduidelik kortliks die ouditeure se redenasie om dit nie as 'n administratiewe koste op te teken nie.

Die proses om goedere uit die pakkamer na die fabriek te skuif is deel van die produksieproses, aangesien uitgawes wat tydens hierdie proses aangegaan word, produksiekoste is.
Verlies het in die fabriek voorgekom en nie in die administrasiekantore nie.

4.5.3 Stel kortliks een uitvoerbare interne beheermaatreël voor wat ingestel kan word om te verhoed dat hierdie verlies in die toekoms voorkom.

Installeer 'n outomatiese toemaak-en-sluit-stelsel – maak die slot aan die deur vas, ens.
Uitvoerbaar – oorweeg die koste teen die verlies van R25 000 – kan nie iemand aanstel nie

BEREKENINGSPASIE

Indien jy hierdie spasie vir berekeninge wil gebruik, benoem asseblief die besonderhede van die bedrag wat jy uitwerk duidelik. Alle finale bedrae moet korrek na die finale vraag oorgedra word.

Totaal: 200 punte

IEB Copyright © 2025